

Bevezetés

A magyar ferences irodalomban évek óta érezzük a hiányát egy olyan tanulmánykötetnek, amely segít megismerni Szent Ferenc regulájának „utóéletét” a legfontosabb magyarázatok bemutatásával. A jelen kötetben ezért „régit és újat” veszünk elő: sokat emlegetett, idézett, de egészében kevésbé ismert forrásokat és egészen aktuális, új keletű írásokat. Annak az útnak a mérföldkövei ezek, amelyen a ferences rend halad nyolcszáz éve, mintegy a regula „középpontja felé” – hiszen Ferenc csak az ilyen értelmezést engedélyezi.

Kötetünk először a „korai”, vagyis a 13. századi helyzetre fordítja figyelmét. Természetesen először a regula szövegét közöljük latinul és magyarul, kétoldalas tördeléssel, mert ha már a reguláról van szó, akkor nem árt, ha maga a szöveg a kezünkben van. Az *alapító évszázad* eseményeiről *Varga Kapisztrán OFM* tanulmánya ad áttekintést. Ismerteti: hogyan jelenik meg a regula értelmezésének igénye, majd a 13. század egyházi és rendi történelmének összefüggésébe helyezve bemutatja először a rendben belüli (és korunkig fennmaradt), majd a pápai regulaértelmezéseket. A regula mellé mindjárt az elején szeretnénk odahelyezni Szent Ferenc *Végrendeletét* is, mint a regula első –

és magától Ferencről származó – értelmezését. Ennek a szövegét nem közöljük külön, mert *Carlo Paolazzi OFM* tanulmánya szakaszonként kommentálja az egészet, így az hiánytalanul rendelkezésünkre áll. Paolazzi (sz. 1938) a trentói ferences provincia tagja, a milánói egyetemen tanult filológiát, majd ugyanott tanított és kutatott 1999-ig. Ezután tíz esztendőn át a ferences rend kutatóközpontjában, Grottaferratában dolgozott. A 13. századi regulaértelmezések sorában végül közöljük az első értelmező pápai határozatot, *IX. Gergely pápa Quo elongati* bulláját. A bulla magyar fordítását *Johannes Schlageter OFM* elemzése követi. Schlageter (sz. 1937) a fuldai provincia tagjaként tanított fundamentális teológiát a münsteri teológiai főiskolán, ezzel párhuzamosan Petrus Ioannis Olivi kiváló szakértője lett, majd a rendszerváltás után a Schmalkaldenben alapított közösség tagja volt és az ökumenikus párbeszédnek szentelte munkásságát.

A kötet második feléhez néhány évszázad átugrásával érkezünk el. Természetesen izgalmas és sokat ígérő stúdium lenne megnézni minden korszakot, és feltárni, hogyan értelmezték a regulát a testvérek. Ha azonban célunk a jelenkori felfogás jobb megértése, akkor az alapító évszázad után szabad átlépünk a mai időszakhoz. Egy tanulmányban először áttekintjük a 20. század fontosabb fejleményeit. A rendben a regulaértelmezés megújulása a II. vatikáni zsinat előtt már megindult, majd annak lendületével kiteljesedett, és a szerzetesrendek számára elrendelt reformkáptalanok és új rendi szabályzatok révén intézményessé és hivatalossá vált. Ebben a folyamatban lényeges történelmi dokumentum az az 1970. február 2-i keletű pápai levél, amely formálisan is visszavonja az addigi négy pápai regulaértelmező nyilatkozatot (1230, 1245, 1279, 1312), minek eredményeként a *Konstitúciók* emelkednek a Szentszék által gyakorolt regulaértelmezés rangjára. Végül három tanulmányt közlünk. Az első írás szerzője *Kajetan Esser OFM* (1913–1978), a 20. századi ferences kutatás nagy alakja, aki 1954-ben írta ezt a regulamagyarázatát. Bár könyv alakban elkészült, mégis „kézirat gyanánt”

volt használatos a német nyelvterület ferences (OFM) provinciáiban, de olvasható angol (1958), portugál (1958), francia (1961), spanyol (1962) és olasz (1969) nyelven is. A Kapisztrán Szent Jánosról Nevezett Provinciában Barsi Balázs 1975-től kezdődő novíciusmagiszteri működése idején vált részévé a tananyagnak. Esser regulamagyarázata az elsők között szakít a regula jogi szemléletével, és helyezi a regulát Ferenc szavainak és életrajzainak összefüggésébe. A második írás eredetileg előadás-ként hangzott el a Kisebb Testvérek Rendjének 2006-os rendkívüli nagykáptalanján, ahol *Cornelius Bohl OFM* arról beszélt, hogyan lehet ma „evangéliumi életerv” a regula. Bohl (sz. 1961) 2010-től az újonnan egyesült német provincia tartományfőnökhelyettese, évekig volt a négy német provincia noviciátusának magisztere. A harmadik kortárs tanulmányban pedig *Johannes Schneider OFM* (sz. 1956) tiroli ferences kutató keresi a „kulcsot” Szent Ferenc *Megerősített regulájának* olvasásához annak fényében, hogy Ferenc célja a *spiritualiter observare* – a regula helyes lelkülettel, illetve Lélek szerint való megtartása.

Köszönetet mondunk Aristide Cabassinak (Edizioni Biblioteca Francescana, Milánó) és Paul Zahnernek (Werkstatt Franziskanische Forschung, Graz, Münster) a fordítás szíves engedélyezéséért.

Kívánjuk, hogy az itt közölt írások minél több ember számára tárják fel azt a gazdagságot, amellyel az Úr ajándékozta meg egyházát Szent Ferenc személye és regulája által.

fr. Várnai Jakab OFM